

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

НІКУЛІНА Анастасія Володимирівна

УДК 378.016:687.12

**ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ-2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
АГАПОВА Тамара Петрівна,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди,
професор кафедри теорії і методики
професійної освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЄВТУХ Микола Борисович,
дійсний член НАПН України,
академік-секретар відділення вищої освіти
Національної академії педагогічних наук України;

кандидат педагогічних наук, доцент
ГУМЕНЮК Тетяна Брониславівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, завідувач кафедри
промислової інженерії та сервісу.

Захист відбудеться 10 березня 2016 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 10 лютого 2016 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Сиротюк В.Д.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розбудова України як правової демократичної держави, трансформаційні процеси, що відбуваються в освіті та соціальній сфері, потребують підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до творчої праці, професійного розвитку. Необхідність удосконалення професійної підготовки вчителів технологій у вищих закладах освіти вимагає переосмислення та формування проектно-творчої компетентності, що відповідає сучасним вимогам, накресленим у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Законі України «Про вищу освіту».

Одним із основних напрямів профілізації в системі професійної освіти є технологічний, головними завданнями якого, згідно Державного стандарту освітньої галузі «Технологія», є ознайомлення майбутніх учителів технологій із закономірностями проектної, конструктивно-технологічної та художньо-творчої діяльності з опорою на знання з основ наук на рівні загальнонавчальних закономірностей; всебічне ознайомлення з професією, що відповідає їх можливостям; залучення до творчих процесів на базі проектної, конструктивно-технологічної підготовки; формування у них здатності мобілізувати свої потенційні художньо-творчі можливості в різних видах діяльності. У цьому контексті важливою умовою постає модернізація національної вищої школи в системі професійної освіти, де проектно-творча компетентність майбутніх учителів технологій займає важливе місце.

Проектна та творча підготовка майбутніх учителів технологій – це складний багатокомпонентний процес, який значною мірою залежить від змістового наповнення, внутрішніх зв'язків його складових та міжпредметних зв'язків. Тому в дослідженні проблеми проектно-творчої компетентності майбутніх учителів спираємося на фундаментальні основи професійної підготовки вчителя технологій, які розкрито в працях Р.Гуревича, Й.Гушулея, М.Корця, Є.Кулика, П.Лузана, В.Мадзігона, В. Моштука, Г. Терещука, М.Янцура та ін. Питання професійної підготовки вчителя трудового навчання відображені у працях Р.Гуревича, О.Коберника, Є.Кулика, В.Сидоренка, Д.Тхоржевського та ін. Важливо також ураховувати теоретико-методологічні аспекти педагогічної освіти (принципи, форми і методи наукового пізнання), розроблені такими вченими: В.Бондарем, В.Борисовим, М. Євтухом, І. Зязюном, В.Кременем, Н. Ничкало, В. Поліщук, І.Прокопенко, М.Чепіль та ін.

Інформаційною та теоретичною базою проведення досліджень є роботи вітчизняних і зарубіжних учених, які стосуються проблем дизайну і технології художньо-естетичного формоутворення одягу. Велике значення приділялося працям у напрямках: дизайн-освіти і мистецтвознавства – О.Бойчука, Ю. Божка, І.Волкотруба, У. Вудсона, В. Глазичева, В. Даниленка, М.Дьоміна, В. Колейчука, Г. Лаврика, О. Лазарева, Ю.Легенького, В.Михайленка, Д. Нельсона, В. Сьомкіна, С. Хан-Магомедова та ін.; художнього проектування, конструювання одягу та матеріалознавства – В. Баженова, Т. Козлової, Ф. Пармона, М. Сухарева та ін.; з

теорії проектування та моделювання – Д. Джонса, Є. Коблякової, П. Кокеткіна, Лін-Жака, Л. Литвиної, Т. Ніколаєвої, А. Рогової, О. Савостицького, А. Шершньової, А. Черемних та ін.. Основи формування та моделювання змісту проектування швейних виробів викладено у працях Е. Андросової, Т. Бердник, І. Васильєвої, Г. Гусейнова, В. Єрмилової, О. Рачицької, Л. Сафіної, А. Славінської та ін.

Дослідження С. Архангельського, І. Блауберга, Ю. Гастєва, В. Глушкова, А. Дахіна, М. Кларіна, О. Красовської, Я. Сікори та ін. стали підґрунтям для розробки моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу.

Аналіз результатів теоретичних напрацювань і практичних досягнень у системі підготовки учителів технологій дозволив виявити низку *суперечностей*:

- сучасними тенденціями розвитку освіти у напрямі підготовки компетентних учителів технологій і недостатньою розробкою науково обґрунтованих підходів та методів щодо формування проектно-творчої компетентності як основи їх професійної компетентності;

- між зростаючими вимогами сучасної освіти до професійних компетентностей учителя технологій і відсутністю єдиної системи підготовки учителів до проектно-творчої діяльності на загальнодержавному рівні;

- високими вимогами до особистісної позиції вчителя, пов'язаними із забезпеченням творчого розвитку та характером педагогічної праці, і недостатньою увагою до цього питання закладів вищої освіти;

- соціальним замовленням щодо сформованості проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій і недостатнім рівнем розробки відповідних засобів та технологій навчання для реалізації цього завдання.

Актуальність, недостатній рівень теоретичної дослідженості та практичної розробленості зазначеної проблеми, необхідність подолання зазначених суперечностей зумовили вибір теми дослідження **«Формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідницької діяльності кафедри теорії і методики професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди «Сучасні освітньо-виховні технології в підготовці учителів» (державний реєстраційний номер № 0111U008876).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (протокол № 6 від 27.11.2007 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 22.02.2011 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень та літературних джерел виявити сутність проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій.

2. Теоретично обґрунтувати модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій, визначити підходи, методи та засоби її впровадження в проектно-творчу діяльність.

3. Експериментально перевірити вплив моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій на вдосконалення їхньої професійної підготовки.

4. Уточнити критерії і показники рівнів сформованості проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій.

5. Упровадити модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у проектно-творчу діяльність та спецкурс «Використання комбінаторних засобів у процесі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій» у навчальний процес вищих педагогічних навчальних закладів.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх учителів технологій у вищому навчальному закладі.

Предмет дослідження – формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу.

Для розв'язання поставлених завдань використано наступні **методи дослідження**: *теоретичні*: аналіз наукових досліджень з професійної підготовки майбутніх учителів технологій з метою виокремлення змісту, структури, особливостей та основних складових підготовки майбутніх учителів технологій у системі професійної освіти; аналіз теоретичних досліджень педагогічних технологій у системі професійної підготовки учителів технологій з метою розробки провідних ідей та концептуальних положень моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій; метод аналогії передбачає визначення спільних та розбіжних характеристик об'єктів проектування одягу для подальшої класифікації, узагальнення і систематизації; *емпіричні*: спостереження, моделювання з метою використання моделей одягу у проектній діяльності; бесіда, педагогічний експеримент з метою отримання показників сформованості проектно-творчої компетентності та перевірки ефективності моделі формування проектно-творчої компетентності; *методи математичної статистики* для опрацювання отриманих експериментальних даних й обчислення статистичних показників.

Наукова новизна дослідження полягає в тому що:

– *вперше* теоретично розкрито суть поняття «проектно-творча компетентність» майбутніх учителів технологій, розроблена модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу (цільова, змістова, операційна, результативна складова та мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, контрольний-оцінювальний компоненти) та технологія формування проектно-творчої компетентності у процесі проектування одягу (концептуальний, змістовий, процесуальний етапи); обґрунтовано комплекс

засобів упровадження технологій; визначено основні критерії, відповідні їм показники, рівні сформованості проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій;

– *уточнено* зміст, структуру, особливості та основні складові професійної підготовки майбутніх учителів технологій з виготовлення одягу; поняття «компетентність», «професійна компетентність», «проектування», «проектна діяльність», «проектна компетентність», «творчість», «творча діяльність», «творча особистість», «творча компетентність»; обґрунтованість складових процесу проектування одягу щодо визначених класифікацій окремих моделей;

– *удосконалено* компоненти професійної компетентності майбутніх учителів технологій навчально-методичне забезпечення процесу формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій;

– *набули подальшого розвитку* теоретичні положення про організацію щодо сутності феноменів проектно-творчої компетентності та їх ролі у структурі професійної підготовки майбутніх учителів технологій; методи формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій (методи побудови художнього образу, використання комбінаторних елементів, організації комбінаторних зв'язків).

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні до навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах спецкурсу «Використання комбінаторних засобів у процесі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій» та комплексу творчих завдань, спрямованих на вдосконалення процесу формування проектно-творчої компетентності.

Результати дослідження **впроваджені** у навчально-виховний процес Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (довідка № 5 від 09.09.2014 р.), Херсонського державного університету (довідка № 3 від 13.10.2014 р.), Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 5 від 08.10.2014 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 4 від 30.09.2014 р.).

Особистий внесок здобувача у працях, опублікованих у співавторстві. У спільних працях здобувачеві належить (відповідно до списку наукових праць): [1] – визначення функцій орнаменту, аналіз системи символів орнаментальних комплексів; [2] – визначення поняття про комбінаторику в системі формоутворення одягу, складання класифікації комбінаторних засобів формоутворення одягу; [3] – висвітлення основних форм самостійної роботи студентів; [4] – обґрунтування змістових ліній дисципліни «Проектно-творча компетентність фахівця»; [13] – характеристика основних принципів організації проектно-творчої діяльності майбутніх дизайнерів; [17] – встановлення взаємозв'язку підходів вдосконалення основних компетентностей в професійній освіті майбутніх дизайнерів; [18] – аналіз умов успішної творчої діяльності майбутніх дизайнерів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації презентувалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях різного

рівня, зокрема *міжнародних*: «Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність» (Харків, 2008), «Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України» (Ялта, 2009-2011), «Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор» (Ялта, 2011, 2013), «Дизайн-освіта 2009» (Харків, 2009), «Дизайн-освіта 2011» (Харків, 2011), «Освіта та наука в умовах глобальних викликів (Сімферополь-Судак, 2010); «Психология и педагогика: Современные методики и актуальность практического применения» (Смоленськ, 2013); *всукраїнських*: «Методологія сучасних наукових досліджень» (Харків, 2008, 2010), «Матеріально-художня культура: проблеми теорії та практики» (Харків, 2010), «Регуляторна політика в галузях загальної, технічної і професійної освіти в умовах регіону» (Кременчук, 2014), «Проблеми та перспективи розвитку освітніх послуг на основі інновацій: регіональний аспект» (Армянськ, 2014).

Публікації. Основні результати дослідження викладено у 31 публікації, серед яких: 3 навчальні посібники, 1 програма дисципліни «Проектно-творча компетентність фахівця», 1 спецкурс підготовки майбутніх учителів технологій у педагогічних вузах, 11 статей у наукових фахових виданнях, 15 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (277 найменувань) та 15 додатків на 57 сторінках. Повний обсяг дисертації викладено на 284 сторінках, основний текст – на 190 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 11 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи; визначено мету, завдання дослідження, об'єкт, предмет; висвітлено наукову новизну, методи та практичне значення результатів дослідження; викладено відомості щодо апробації результатів дисертаційної роботи та їх упровадження в практичну діяльність навчальних закладів; наведено дані щодо особистого внеску з теми дослідження.

У першому розділі **«Теоретичні основи формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки»** нами проаналізовано стан системи професійної підготовки майбутніх учителів технологій; на підставі вивчення психолого-педагогічних джерел уточнено сутність понять «професійна підготовка», «компетентність», «професійна компетентність», «проектна компетентність», «творча компетентність»; визначено сутність поняття «проектно-творча компетентність» майбутніх учителів технологій; розкрито основні складові, структуру, компоненти проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій; теоретично обґрунтовано модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу; розглянуто підходи, методи та засоби її впровадження в професійну підготовку майбутніх учителів технологій.

Аналіз наукових досліджень Н. Колесник, М. Бубнова, В. Семиченко та ін. щодо сутності поняття «підготовка» дозволив дійти висновку, що під «професійною підготовкою вчителів технологій» будемо розуміти спеціально організований

процес професійного розвитку вчителя, який забезпечує набуття професійних знань, умінь, навичок, практичного досвіду та особистісних якостей, що забезпечують можливість успішної проектно-творчої діяльності.

На думку науковців (Е. Зеєр, А. Маркова, О. Овчарук, О. Пометун, Дж. Равен, І. Родигіна, А. Хуторський, С. Шишов та ін.), встановлено, що поняття «компетентність» - це інтегративна характеристика особистості, яка визначає її здатність розв'язувати проблеми й типові завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності, на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду та засвоєної системи цінностей.

У ході дослідження з'ясовано, що професійна компетентність є предметом спеціальних досліджень П. Беспалова, В. Введенського, О. Ванової, В. Каланіна, Л. Карпової, В. Кузьміної, І. Лаптевої, А. Маркової, О. Онаць, В. Свистун, Т. Сорочан та ін. У межах нашого дослідження ми розуміємо її як інтегративну професійно-особистісну характеристику майбутнього вчителя, яка виявляє сукупність знань, умінь, досвіду діяльності, що набуває студент при вивченні комплексу предметів професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, через розвиток професійно важливих якостей.

На підставі здійсненого аналізу професійної компетентності, враховуючи завдання, які повинен виконувати майбутній учитель технологій, на основі аналізу понять «проектна компетентність», «творча компетентність», «проектування», «проектна діяльність», «творчість», «творча діяльність», «творча особистість» визначено поняття «проектно-творча компетентність» майбутніх учителів технологій, яке в педагогічній науці не досліджувалось.

Поняття «проектно-творча компетентність» майбутнього вчителя технологій визначається в нашому дослідженні як професійна, інтегративна, сформована здатність до прогресивних, соціально-особистісних творчих результатів у процесі проектування нових дизайн-об'єктів на основі оволодіння конструкторсько-технологічними знаннями і вміннями, використання сучасних технологій і різноманітних засобів проектування, особистісних якостей та власного досвіду.

На формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій впливають саме професійні компетенції, як потенціал компетентності, який може бути реалізований у проектно-творчій діяльності. Проектно-творча компетентність та професійні компетенції взаємопов'язані та взаємообумовлені і перебувають у тісній гармонії. Професійні компетенції визначаються як внутрішні, потенційні новоутворення (знання, уявлення, алгоритми дій, системи цінностей і відношень), що дають змогу визначати, ідентифікувати і розв'язувати незалежно від контексту проблеми, характерні для певної сфери діяльності.

Відповідно до визначення поняття проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі професійної освіти нами було розроблено групи професійних компетенцій:

– *мотиваційні компетенції* – це здатність учителя технологій на основі сукупності цінностей, потреб, інтересів, мети та завдань проектно-творчої діяльності мотивувати себе на виконання професійних дій;

– *інформаційні компетенції* – вміння вчителя технологій застосовувати інформаційні технології для демонстрації друкованих та графічних документів, виконання ескізів і моделювання креслень конструкції, створення презентацій;

– *художньо-естетичні компетенції* – вміння вчителя технологій моделювати одяг у відповідності зі стилем, напрямом модних тенденцій, максимально підкреслюючи особливості статури й ретельно приховуючи її недоліки; здатність до естетичного сприймання особливостей відображення художнього образу;

– *проектно-конструкторські компетенції* – здатність і готовність учителя технологій до самостійної проектно-творчій діяльності. Вміння вчителя технологій використовувати комбінаторні елементи та засоби в проектно-творчій діяльності;

– *технологічні компетенції* – володіння технологією виготовлення одягу, дотримуючись послідовності виконання технологічних операцій, правил безпеки життєдіяльності; вміння вчителя технологій працювати на сучасному швейному обладнанні, з інструментами і текстильними матеріалами;

– *виробничо-технологічні компетенції* – вміння вчителя технологій впроваджувати технологічні процеси виробництва та здійснювати контроль якості дизайн-об'єктів у процесі проектно-творчій діяльності;

– *мобільні компетенції* – вміння вчителя технологій діяти паралельно в різних напрямках проектно-творчої діяльності, швидко реагувати на нововведення в індустрії моди та сфері обслуговування;

– *професійна майстерність* – прояв творчої активності вчителя технологій у проектно-творчій діяльності, висока культура праці, старанність, сумлінність, професійна самостійність та ініціативність, відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

Кожна група професійних компетенцій має різне значення у проектно-творчій діяльності майбутніх учителів технологій, формування яких відбувається відповідно до зростання рівнів навчальних досягнень з урахуванням особистісних творчих якостей.

Враховуючи результати наукових досліджень ІГБеха, ІГЗязюна, ВГКрижко, НГКузьміної, АГМаркової, ІГМіщенко та ін. щодо структури професійної компетентності, ми визначили наступні компоненти проектно-творчої компетентності майбутнього вчителя технологій: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, контрольно-оцінювальний.

Мотиваційний компонент визначає спрямованість на проектно-творчу діяльність, активізацію пізнавального інтересу та творчих мотивів до проектно-творчої діяльності.

Когнітивний компонент формує необхідні художньо-графічні, проектно-творчі, технологічні, технічні знання як базу для проектно-творчої діяльності й подальшого продуктивного вивчення фахових дисциплін.

Операційно-діяльнісний компонент передбачає розвиток гностичних, проектувальних, конструктивних, графічних та організаційних умінь, що дають змогу генерувати ідеї, визначати напрям розвитку моди, будувати художній та проектний образ моделі, доводити та обґрунтовувати необхідність певних

проектних рішень відносно конкретних моделей одягу, бачити протиріччя, проблеми в розвитку творчої діяльності й окремих її напрямів.

Контрольно-оцінювальний компонент складає розвиток умінь аналізувати, самостійно створювати художній та проектний образ моделі, ухвалювати рішення й виконувати завдання різної складності, забезпечувати бажаний результат у виконанні завдань творчого характеру.

Аналіз наукових праць А. Гусака, С. Дорошенко, Я. Сікори, О. Смирнової та ін. дав підставу для визначення критеріїв формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій, а саме:

- наявність спрямованості на проектно-творчу діяльності майбутніх учителів технологій;
- наявність професійних знань, що забезпечують проектно-творчу діяльність майбутніх учителів технологій;
- сформованість умінь створювати проектний образ моделі у процесі проектування одягу;
- наявність комплексу творчих особистісних якостей майбутніх учителів технологій.

У другому розділі «**Модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій**» у контексті сучасних наукових підходів (системний, комплексний, інтегративний, діяльнісний, компетентнісний, культурологічний, художньо-образний, технологічний), з урахуванням принципів системності, цілісності, наочності, гармонізації, асоціації, організації форми дизайн-об'єкта нами було розроблено модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу, визначено її складові (цільову, змістову, операційну та результативну) та змістове наповнення кожного з них, окреслено систему критеріїв і показників для виявлення рівнів проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій (рис. 1).

Основою *цільової складової* виступають пізнавальний інтерес і мотиви, які спонукають та спрямовують процес формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу.

Змістова складова моделі складає компоненти проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій: **мотиваційний**, що передбачає визначення професійних інтересів студентів, їх нахилів та індивідуальних навчальних характеристик, творчих здібностей, авторських ідей; **когнітивний**, який полягає у формуванні якісного наповнення змісту проектно-творчої компетентності та професійних і особистісних якостей фахівця; **операційно-діяльнісний**, який передбачає формування умінь здійснювати відбір та компонування навчального матеріалу; виокремлення дидактичних елементів змісту, їх види та ознаки; моделювання, інтерпретування та систематизування при виконанні завдань творчого рівня; **контрольно-оцінювальний**, який характеризується своєрідним підведенням підсумків процесу формування проектно-творчої компетентності, осмислення теоретико-практичного досвіду, а також методами контролю й самоконтролю, оцінки й самооцінки рівнів володіння проектно-творчою компетентністю.

Операційна складова передбачає широке використання комплексу засобів, які мають за мету забезпечити формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу.

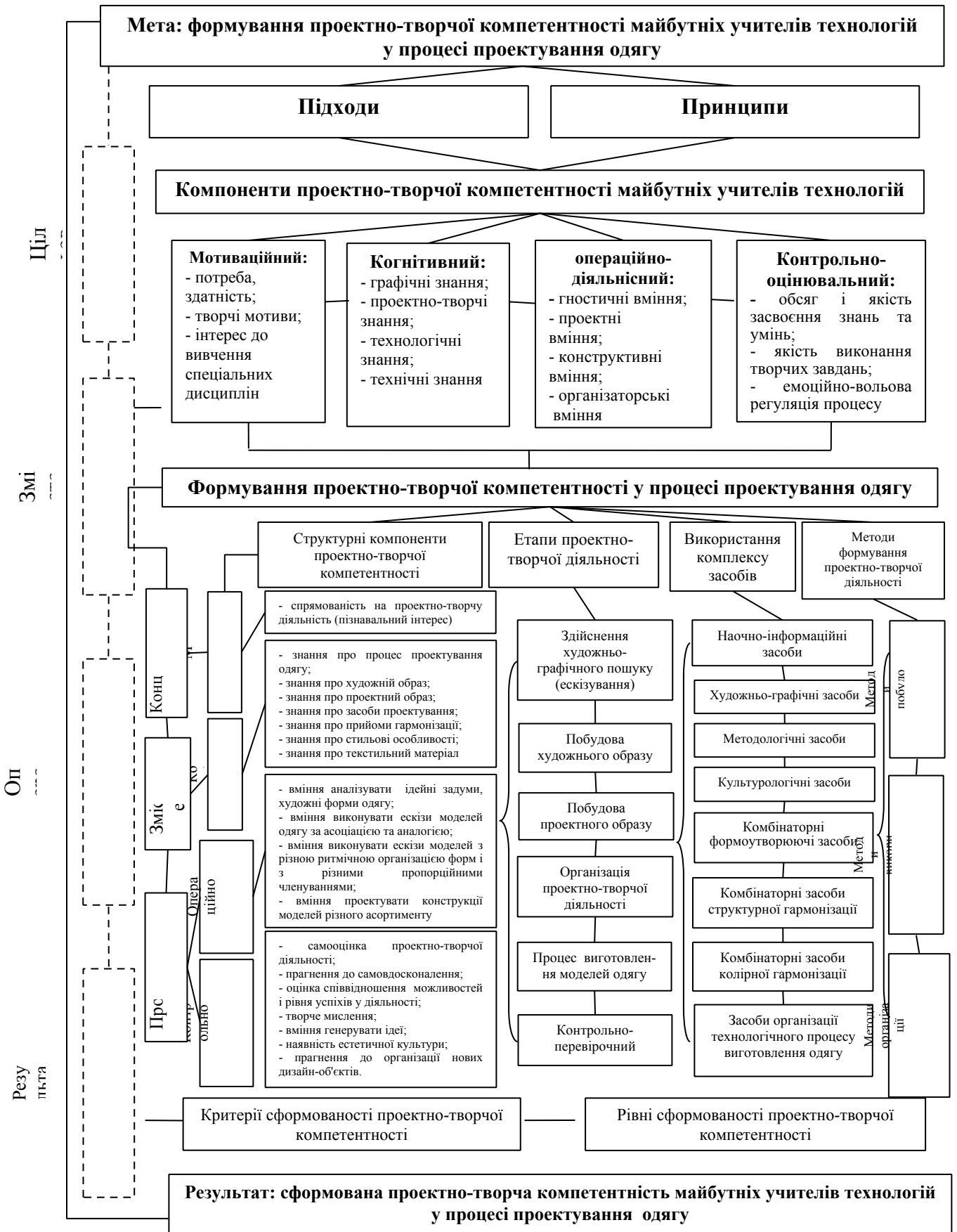

Рис. 1. Модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу

Розглядаючи дану складову, можемо зазначити відповідність кожного засобу згідно етапів формування проектно-творчої компетентності у процесі проектування одягу (концептуальний, змістовий, процесуальний).

Визначення сутності, змісту і структури проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій, вивчення особливостей її формування, рівнів сформованості, ступеня розвитку окремих її складових дозволили розробити технологію формування проектно-творчої компетентності у процесі проектування одягу наочно-інформаційними, художньо-графічними, методологічними, культурологічними та комбінаторними засобами.

Результативна складова моделі визначається критеріями та рівнями сформованості проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій.

На основі аналізу праць Р.Гуревича, Л. Данилевича, А.Денисова, В.Казанського, Л. Тархан, П. Підкасистого, О. Трофимова та ін. визначено, що формувати професійну компетентність можна різними засобами.

Значна увага на етапі розвитку освіти приділяється комбінаторним засобам. Спираючись на напрацювання Г. Мінервіна, І. Вакса, І. Волкотруба, Ф.Даукантаса, Ю. Лебедева, В. Колейчука, В. Пахомова та ін. показано, що до їх складу входять комбінаторні формоутворюючі засоби, комбінаторні засоби структурної гармонізації, комбінаторні засоби колірної гармонізації, засоби організації технологічного процесу виготовлення одягу. Встановлено, що їх вибір залежить від мети та наявності розподілу на етапи формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій.

Розроблена нами модель є теоретичною основою для організації проектно-творчої діяльності майбутніх учителів технологій та дозволяє встановити відповідність між визначеною метою та результатом її реалізації, забезпечує взаємозв'язок між усіма елементами навчального процесу, спрямованого на підвищення якості навчання у вищих навчальних закладах.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка впливу моделі формування проектно-творчої компетентності на вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів технологій»** розглянуто загальні питання організації і проведення педагогічного експерименту, обґрунтовано показники та критерії ефективного впровадження моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу, висвітлено процес формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій в експериментальних групах, наведено результати експериментального дослідження, здійснено їх кількісний та якісний аналіз.

В експериментальному дослідженні ми виходили з організації і проведення педагогічних досліджень, наданих у працях Т.Агапової, Ю.Бабанського, В.Євдокимова, Т.Пльїної, А.Киверялга, І.Лернера, Т.Олійник, М.Скаткіна та ін.

Експериментально-дослідницькою роботою було охоплено 342 студенти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, Херсонського державного університету, Кіровоградського державного

педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Педагогічний експеримент включав констатувальний, формувальний та контрольний етапи, які були реалізовані протягом 2008-2013 рр.

Констатувальний етап передбачав вхідне оцінювання сформованості професійних знань та вмінь, аналіз однорідності груп, вибір з них контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ).

Формувальний етап базувався на впровадженні у процес професійної підготовки моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій під час проектування одягу.

Контрольний етап мав за мету здійснення всебічного аналізу достовірності отриманих результатів експерименту, підбиття підсумків проведеної роботи.

Згідно з вибраними критеріями було охарактеризовано і виокремлено рівні сформованості формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій: початковий, достатній, високий.

Для експериментального впровадження теоретично обґрунтованої моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу в навчальний процес педагогічного університету було розроблено спецкурс для майбутніх учителів технологій та комплекс творчих занять на окремих дисциплінах «Основи композиції», «Проектування одягу».

Визначено, що у процесі проведення педагогічного експерименту здійснювалося спостереження за динамікою формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій. Наприкінці кожного етапу формування (за розробленою моделлю) відбувалося контрольне оцінювання рівня всіх складових компетенцій. Аналіз контрольних робіт студентів, проведених на всіх етапах, показав, що спеціально розроблена модель сприяє успішності формування у студентів проектно-творчої компетентності.

Здійснене на початку експерименту вхідне оцінювання проектно-творчої компетентності показало недостатню сформованість проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій. У той же час, після впровадження розробленої моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу в ЕГ сформованість зазнає суттєвих змін. Результати цієї роботи наведено у табл. 1.

Динаміку сформованості проектно-творчої компетентності студентів експериментальної та контрольної груп після проведення експерименту наочно відображає рис. 2. Аналіз даних свідчить, що кінцеві показники дослідження за визначеними критеріями і показниками виявили динаміку зростання в ЕГ високого та середнього рівнів у процентному відношенні. У ході експерименту спостерігалось зменшення кількості студентів ЕГ з низьким рівнем усіх показників, водночас значно збільшилася кількість студентів ЕГ, які мають високий рівень сформованості проектно-творчої компетентності за всіма показниками. У студентів КГ спостерігалось незначне зменшення низького рівня всіх показників.

Студенти ЕГ продемонстрували більшу цілеспрямованість, активність та ініціативність у процесі навчання, у них значно зросла мотивація до подальшого оволодіння і використання зазначеної технології за рахунок усвідомлення їх ролі в підвищенні результативності навчального процесу, в оптимізації проектно-творчої діяльності майбутніх учителів технологій. Статистично підтверджено, що експериментальна робота позитивно вплинула на формування проектно-творчої компетентності.

Таблиця 1

Результати сформованості проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій

Критерії сформованості проектно-творчої компетентності	Дані експерименту	Рівні сформованості					
		Початковий		Середній		Високий	
		ЕГ, %	КГ, %	ЕГ, %	КГ, %	ЕГ, %	КГ, %
Наявність спрямованості на проектно-творчу діяльність майбутніх учителів технологій	Початкові	62,8	61,0	27,5	27,2	10,2	11,8
	Кінцеві	28,0	62,7	40,9	24,5	31,1	12,8
Наявність професійних знань, що забезпечують проектно-творчу діяльність майбутніх учителів технологій; Сформованість умінь створювати проектний образ у процесі проектування одягу	Початкові	53,9	56,8	30,9	28,3	15,2	14,9
	Кінцеві	21,8	56,0	45,3	28,8	32,9	15,2
Наявність комплексу творчих особистісних якостей майбутніх учителів технологій	Початкові	54,9	56,3	37,6	35,8	7,5	7,9
	Кінцеві	15,7	38,9	60,1	53,0	24,3	8,1

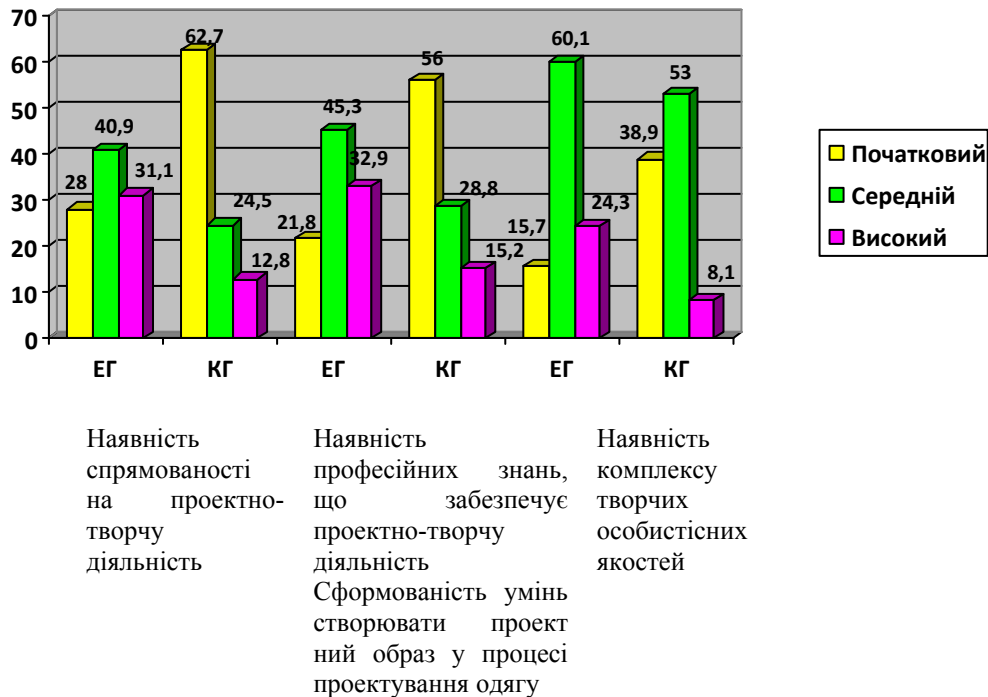

Рис. 2. Динаміка сформованості проектно-творчої компетентності студентів експериментальної та контрольної груп

ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури уточнено сутність понять «професійна підготовка», «компетентність», «професійна компетентність», «проектна компетентність», «творча компетентність», «проектування», «проектна діяльність», «творчість», «творча діяльність», «творча особистість». Для розкриття засад проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій визначено зміст, структуру, особливості та основні складові підготовки майбутніх учителів технологій у системі професійної освіти.

Своєрідність професійної діяльності майбутніх учителів технологій робить неприпустимою наявність лише вузькоспеціалізованої компетентності, професіоналізм учителя технологій визначається поєднанням усіх видів компетентності, таких як проектна та творча. Проектно-творчу діяльність слід розглядати як обґрунтовану і сплановану наперед творчу навчально-трудова діяльність, яка передбачає обґрунтування, планування, розроблення конструкції, технології, виготовлення й реалізацію об'єктів проектування.

Основою професійної компетентності вчителя вважаємо володіння педагогічними вміннями й навичками, педагогічною майстерністю, які забезпечують грамотну та педагогічно доцільну організацію педагогічного процесу. Крім того, специфіка професійної діяльності вимагає від учителя володіння системою загальнокультурних, спеціальних, фахових і психолого-педагогічних знань. Ефективна педагогічна взаємодія, встановлення міжособистісних взаємин можливі тільки при наявності в учителя широкого кругозору, загальної ерудиції,

знань з різноманітних галузей соціальної, культурної, наукової, технічної інформації, на основі якої й формується творча, духовно багата особистість.

Ми вважаємо, що, організовуючи й здійснюючи професійну діяльність, майбутній учитель технологій повинен уміти складати план роботи над дизайн-об'єктом, знаходити об'єкти проектування, ставити перед собою проблеми й ефективно їх розв'язувати, коригувати ескізи, конструкцію й технологію виготовлення виробу, що проектується. Встановили, що вчитель технологій повинен мати певні знання з конструювання та моделювання, технічного дизайну, композиції, малюнка, кольорознавства, мати художній смак, вивчати передові сучасні технології обробки різних матеріалів, виробничих, інформаційних технологій тощо. Тому в професійній підготовці вчителів технологій необхідним є поєднання проектної та творчої компетентності.

Здійснений аналіз дозволив визначити поняття «проектно-творча компетентність» майбутніх учителів технологій як професійну, інтегративну, сформовану здатність до прогресивних, соціально-особистісних творчих результатів у процесі проектування нових дизайн-об'єктів на основі оволодіння конструкторсько-технологічними знаннями і вміннями, використання сучасних технологій і різноманітних засобів проектування, особистісних якостей та власного досвіду.

Виявлено складові компоненти зазначеної компетентності: мотиваційні, інформаційні, художньо-естетичні, проектно-конструкторські, технологічні, виробничо-технологічні, мобільні компетенції та професійна майстерність; висвітлено та конкретизовано сутність кожної складової як сукупність відповідних знань та умінь.

2. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу, яка передбачає мету, завдання, етапи формування складових проектно-творчої компетентності на кожному етапі. Розроблена модель визначає послідовність і наступність у розширенні як спектра комплексу засобів, якими оволодівають майбутні вчителі технологій у процесі професійної підготовки, так і різних видів проектно-творчої діяльності, в яких майбутній учитель технологій набуває умінь ефективно застосовувати зазначену технологію.

Нами визначено підходи та методи впровадження моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу. В результаті дослідження було розкрито зміст системного, комплексного, інтегративного, діяльнісного, компетентнісного, культурологічного, художньо-образного, технологічного підходів. На основі проведеного теоретичного дослідження запропоновано класифікацію методів: методи побудови проектного образу, методи використання комбінаторних засобів та методи організації комбінаторних зв'язків. Показано, що кожна група методів використана згідно етапів проектно-творчої діяльності. На етапі здійснення художньо-графічного пошуку, побудови художнього та проектного образу застосовувалася група методів побудови проектного образу та використання комбінаторних засобів, які дали змогу

сприймати та інтуїтивно відбирати цілісні форми і виражати уявлення про дизайн-об'єкт у вигляді цілісного художнього образу, дати первинне уявлення про об'ємно-просторову побудову дизайн-об'єкта.

На етапі організації проектно-творчої діяльності та процесу виготовлення моделей одягу застосовувалися методи організації комбінаторних зв'язків, за допомогою яких здійснено комбінування силуетної форми, виділені формотворчі членування одягу, вибрані основні комбінаторні елементи та засоби технологічного процесу виготовлення одягу.

3. Експериментально доведено ефективність розробленої моделі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу, її позитивний вплив на сформованість складових зазначеної компетенції. Аналіз отриманих даних засвідчив, що студенти експериментальної групи виявили більш високий рівень знань у галузі проектно-творчої діяльності і вміння їх застосовувати та адаптувати набуті знання до розв'язання завдань майбутньої проектно-творчої діяльності; значно підвищився рівень мотивації до подальшого оволодіння і використання зазначених технологій.

Статистично підтверджено наявність факторів впливу комплексу засобів на якість процесу навчання майбутніх учителів технологій: у студентів експериментальної групи зафіксовано більш високий рівень сформованості всіх складових проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу.

4. Уточнено критерії рівнів сформованості проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій (наявність спрямованості на проектно-творчу діяльність майбутніх учителів технологій; наявність професійних знань, що забезпечують проектно-творчу діяльність майбутніх учителів технологій; сформованість умінь створювати проектний образ у процесі проектування одягу; наявність комплексу творчих особистісних якостей майбутніх учителів технологій); визначено три рівні сформованості (початковий, достатній, високий).

5. Упроваджено модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу. Розроблено та впроваджено спецкурс «Використання комбінаторних засобів у процесі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій» у навчальний процес вищих педагогічних навчальних закладах.

Встановлено, що використання запропонованої моделі та впровадження спецкурсу суттєво впливають на формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу. Перевірка стану сформованості проектно-творчої компетентності в процесі проектування одягу підтверджує, що рівень її підвищився. Так, в експериментальній групі зростає кількість студентів з високим рівнем проектно-творчої компетентності на 17,7 %, з достатнім рівнем - на 16,5 %, а з низьким - зменшилась на 34,2 %.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми, а прогнозує необхідність подальших наукових пошуків за такими напрямками: розробка нових дидактичних засобів формування у майбутніх учителів технологій

готовності до організації проектно-творчої діяльності в умовах профільного навчання; підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів під час вивчення дисциплін циклу профільної професійної підготовки; здійснення порівняльно-педагогічного аналізу підготовки майбутніх учителів технологій в Україні і за кордоном.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчальні посібники, програма, спецкурс

1. Агапова Т.П. Комбінаторні елементи в орнаменті: навч. посібник / Т.П. Агапова, А.В. Шопіна. – Харків : Колегіум, 2009. – 100 с.
2. Агапова Т.П. Комбінаторні засоби формоутворення одягу: навч. посібник / Т.П. Агапова, А.В. Шопіна – Харків: ХНПУ ім. Г.С.Сковороди; Колегіум, 2013. – 148 с.
3. Євдокимов В.І. Організація самостійної роботи студентів: навч. посібник / В.І. Євдокимов, Т.П. Агапова, А.В. Шопіна та ін. – Харків : Колегіум, 2010. – 94 с.
4. Євдокимов В.І. Програма до дисципліни «Проектно-творча компетентність фахівця» / В.І. Євдокимов, Т.П. Агапова, А.В. Нікуліна. – Харків : Колегіум, 2013. – 11 с.
5. Нікуліна А.В. Використання комбінаторних засобів в процесі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій (спецкурс для майбутніх учителів технологій) / А.В. Нікуліна. – Харків: Колегіум, 2013. – 21 с.

Статті у наукових фахових виданнях

6. Шопіна А.В. Педагогічна майстерність як вищий рівень професійної компетентності педагога / А.В. Шопіна // Професійна освіта: теорія і практика. – Харків: ХППЛ, 2008. – № 1 – 2 (27-28) □ С. 23-29.
7. Шопіна А.В. Особливості педагогічного процесу в умовах компетентнісного підходу до навчання / А.В. Шопіна // Професійна освіта: теорія і практика. – Харків: ХППЛ, 2009. – № 1 – 2 (29-30) □ С. 35-40.
8. Шопіна А.В. Комбінаторика формоутворення як засіб формування професійної компетентності студентів художньо-графічних спеціальностей / А.В. Шопіна // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. пр.; редкол: Т.І. Сущенко (голов. ред.) та ін. - Запоріжжя. – 2009. – Вип. 53. – С.419–424.
9. Шопіна А.В. Мотиви розробки декоративних комбінаторних елементів у проектно-творчій діяльності / А.В. Шопіна // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія: зб. статей. – Ялта : РВВ КГУ, 2010. – Вип.27. – Ч.2. – С. 223–228.
10. Шопіна А.В. Педагогічна діяльність як творчий процес / А.В. Шопіна // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб.

наук. пр.; редкол: Т.І. Сущенко (гол. ред.) та ін. - Запоріжжя. – 2009. – Вип. 54. – С. 475–479.

11. Шопіна А.В. Теоретико-методологічні засади дослідження психолого-педагогічної компетентності / А.В. Шопіна // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія: зб. статей. – Ялта : РВВ КГУ, 2009. – Вип.22. – Ч.1. – С.123–130.

12. Шопіна А.В. Композиція як структурна організація художнього образу одягу / А.В. Шопіна // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія: зб. статей. – Ялта: РВВ КГУ, 2012. – Вип.36. – Ч.1. – С. 241–250.

13. Агапова Т.П. Основні положення організації проектної діяльності майбутніх дизайнерів / Т.П. Агапова, А.В. Нікуліна // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 65–70.

14. Нікуліна А.В. Технологія формування проектно-творчої компетентності майбутніх вчителів технологій / А.В. Нікуліна // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія: зб. статей. – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – Вип.43. – Ч. 1. - С. 144-149.

15. Нікуліна А.В. Формування проектно-творчої компетентності майбутніх вчителів технологій / А.В. Нікуліна // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія: зб. статей. – Ялта : РВВ КГУ, 2014. – Вип.43. – Ч.3. – С. 141–146.

Стаття у міжнародному фаховому виданні

16. Нікуліна А.В. Комбінаторні засоби колористичної гармонізації у проектно-творчій діяльності майбутніх учителів технологій / А.В. Нікуліна // KELM: Fundacja “Oświata i Nauka Bez Granic PRO FUTURO”. – 2015. - № 1 (9). – S. 214-222.

Матеріали науково-практичних конференцій

17. Агапова Т.П. Підходи вдосконалення основних компетентностей в контексті професійної освіти майбутніх дизайнерів / Т.П. Агапова, А.В. Шопіна // Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України», 22-23 вересня 2009 р., м. Ялта. – Ялта : РВВ КГУ, 2009. – Ч.4. – С. 3–6.

18. Агапова Т.П. Развитие креативности будущего дизайнера как условие успешной творческой деятельности / Т.П. Агапова, А.В. Шопина // Дизайн-освіта в Україні: сучасний стан, перспективи розвитку та євроінтеграція // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу і молодих учених в рамках VI Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2011», м. Харків, 2-4 листопада 2011 року; за заг. ред. Даниленка В.Я. – Харків : ХДАДМ, 2011. – С. 3–5.

19. Никулина А.В. Система профессиональной подготовки будущих учителей технологий / А.В. Никулина, Т.П. Агапова // Сборник материалов междунар. науч.-практ. дистанц. конф. [«Психология и педагогика: современные

методики и актуальность практического применения], (Смоленск, 26 февраля 2013 г.). – Смоленск: Свиток, 2013. – С. 77–79.

20. Нікуліна А.В. Ключові професійні компетенції проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій / А.В. Нікуліна // Проблеми та перспективи розвитку освітніх послуг на основі інновацій : регіональний аспект: матеріали міжвузівської науково-практичної конференції (м. Армянськ, 27-28 березня 2014 року). – Ялта: РВВ КГУ, 2014. – С.162–165.

21. Нікуліна А.В. Критерії та показники сформованості проектно-творчої компетентності майбутніх фахівців / А.В. Нікуліна; за заг. ред. А.П. Самодріна, М.Г. Несена // Регуляторна політика в галузях загальної, технічної і професійної освіти в умовах регіону: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 14 березня 2014 року. – Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2014. – С.136-137.

22. Нікуліна А.В. Обґрунтування засобів гармонізації в процесі формування проектно-творчої компетентності майбутніх вчителів технологій / А.В. Нікуліна // Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Ялта (21-22 березня 2013 року). – Ялта: РВНЗ КГУ, 2013. – Ч. 4. – С. 95–98.

23. Шопина А.В. Методы исследования в искусствоведении / А.В. Шопина // Матеріали V науково-практичної конференції молодих учених «Методологія сучасних наукових досліджень» (12 листопада 2008 року, м. Харків); за заг. ред. акад. І.Ф. Прокопенка. – Харків : ХНПУ, 2008. – С. 123–124.

24. Шопина А.В. Роль дизайна в системе художественной культуры / А.В. Шопина // Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 травня 2008 року, у 2-х ч.; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. – Харків, 2008. – Ч.2. – С. 276–278.

25. Шопина А.В. Роль раздела курса «Комбинаторика формообразования» в подготовке специалистов в области дизайна образовательно-квалифицированного уровня «специалист» / А.В. Шопина // Дизайн-освіта 2009: сучасна концепція дизайн-освіти України // Збірник матеріалів Міжнародної науково-методичної конференції професорсько-викладацького складу і молодих учених в рамках V Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2009», 27-29 квітня 2009 р., м. Харків; за заг. ред. Даниленка В.Я. – Харків: ХДАДМ, 2009. – Ч. 1. – С. 149–151.

26. Шопина А.В. Современные методы проектирования при подготовке будущих учителей дизайна одежды / А.В. Шопина // Матеріально-художня культура : проблеми теорії та практики // Збірник статей Всеукраїнської науково-практичної конференції. 13-14 травня 2010 року, ХДАДМ. – Харків, 2010. – С. 183–186.

27. Шопіна А.В. Визначення поняття «Педагогічна творчість» як складова проектно-творчої компетентності майбутніх учителів трудового навчання / А.В. Шопіна // Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Ялта (10-12 березня 2011 року). – Ялта: РВНЗ КГУ, 2011. – Ч. 4. – С. 188–190.

28. Шопіна А.В. Визначення поняття «творча компетентність» як складова професійної компетентності майбутніх учителів трудового навчання / А.В. Шопіна // Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України», 23 вересня 2010 року, м. Ялта. – Ялта: РВВ КГУ, 2010. – Ч.2. – С. 134–137.

29. Шопіна А.В. Творча спрямованість проектної діяльності майбутніх учителів трудового навчання / А.В. Шопіна // Освіта та наука в умовах глобальних викликів // Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції 11-13 червня 2010 року. – Сімферополь – Судак: ВіТроПринт, 2010. – С. 122–124.

30. Шопіна А.В. Формування компетентнісних умінь та навичок в процесі проектування одягу / А.В. Шопіна // Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України: якість освіти – основа конкурентоспроможності майбутнього фахівця // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Ялта (22-24 вересня 2011 року). – Ялта: РВВ КГУ, 2011. – Ч. 3. – С. 157–160.

31. Шопіна А.В. Шляхи формування творчої компетентності у педагогічній діяльності / А.В. Шопіна; за заг. ред. акад. І.Ф. Прокопенка // Матеріали VII науково-практичної конференції молодих учених «Методологія сучасних наукових досліджень» (4-5 листопада 2010 року, м. Харків). – Харків: ХНПУ, 2010. – С. 80–81.

АНОТАЦІЇ

Нікуліна А.В. Формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі професійної підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. - Київ, 2016.

У дисертації досліджено проблему формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій. Актуальність дослідження обумовлена процесами вдосконалення в системі вищої професійної освіти. Уточнено сутність понять «проектна компетентність» та «творча компетентність». Уперше визначено поняття «проектно-творча компетентність» майбутніх учителів технологій як багатокомпонентний динамічний процес, що включає мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, контрольний-оцінювальний компоненти. Розроблено критерії, показники на рівні формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій.

Теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій у процесі проектування одягу. Здійснено апробацію моделі через упровадження спецкурсу «Використання комбінаторних засобів у процесі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій».

Ключові слова: професійна підготовка, вчитель технологій, проектно-творча діяльність, професійна компетентність, проектна компетентність, творча компетентність, проектно-творча компетентність, модель, комплекс засобів, педагогічна технологія.

Никулина А.В. Формирование проектно-творческой компетентности будущих учителей технологий в процессе профессиональной подготовки. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2016.

В диссертации исследована проблема формирования проектно-творческой компетентности будущих учителей технологий. Актуальность исследования обусловлена процессами совершенствования в системе высшего профессионального образования.

Уточнена сущность понятий «проектная компетентность» и «творческая компетентность». Впервые обосновывается понятие «проектно-творческая компетентность» будущих учителей технологий как многокомпонентный динамический процесс, который включает мотивационный, когнитивный, операционно-деятельностный, контрольно-оценочный компоненты.

Проанализовано состояние профессиональной подготовки будущих учителей технологий, доказана необходимость ее усовершенствования на принципах компетентностного подхода и на основе формирования выделенных компетенций: мотивационных, информационных, художественно-эстетических, проектно-конструкторских, технологических, производственно-технологических, мобильных и профессиональное мастерство.

Разработаны критерии и показатели формирования проектно-творческой компетентности будущих учителей технологий.

Модель формирования проектно-творческой компетентности будущих учителей технологий в процесс проектирования одежды состоит из мотивационного, когнитивного, операционно-деятельностного и контрольно-оценочного компонентов и реализована в процессе преподавания спецкурса «Использование комбінаторних засобів в процесі формування проектно-творчої компетентності майбутніх учителів технологій».

Комплексное применение средств (наглядно-информационных, художественно-графических, методологических, культурологических, комбінаторних, организации технологического процесса изготовления одежды) предусматривает реализацию комплекса научно-обоснованных технологических

действий, использование методов обучения, определение специальных объектов, которые осуществляют содержательное наполнение проектной среды, расширяют спектр дидактических средств, с помощью которых студент овладевает учебным материалом, реализацию способов проектной деятельности студентов.

Теоретический анализ и полученные результаты констатирующего эксперимента способствовали научному обоснованию и разработке технологии формирования проектно-творческой компетентности будущих учителей технологий, которая была реализована на протяжении трех этапов: концептуального, содержательного и процессуального.

Результаты экспериментальной работы подтвердили эффективность модели, реализация которой способствовала позитивной динамике количественных и качественных показателей уровней формирования проектно-творческой компетентности будущих учителей технологий.

Количество студентов в экспериментальной группе с высоким уровнем увеличилось на 17,7 %; количество студентов, которые проявили средний уровень, увеличилось на 16,5 %; количество студентов с низким уровнем снизилось до 34,2%.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, проектно-творческая деятельность, профессиональная компетентность, проектная компетентность, творческая компетентность, проектно-творческая компетентность, модель, комплекс средств, педагогическая технология.

Nikulina A.V. Forming project-creative to the competence of future teachers of technologies in the process of professional preparation. – Based on a manuscript.

The dissertation for the degree of candidate of pedagogical sciences on the profession 13.00.04 – theory and method of professional education. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2016.

The dissertation investigates the problem of forming design and creative technology competence of future teachers. The urgency of the topic, analyzes the state of development in higher vocational education. The essence of the concepts of «competence project», «creative competence». The concept of design and creative expertise to form creative design competence of future teachers of technology as much component dynamic process involving motivational, cognitive, operational and active, control and evaluation components. The criteria, indicators at the level of formation of creative design and technology competence of future teachers.

Theoretically proved developed and tested model of creative design and technology competence of teachers in the process of designing clothes. The approbation of the model through the introduction of copyright course «Using combinatorial tools in the process of design and creative competence of future teachers of technology».

Keywords: professional preparation, teachers of technologies, project-creative activity, professional competence, project competence, creative competence, project-creative competence, model, complex of facilities, pedagogical technology.

